

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 13. detsember 2022
(OR. en)

15979/22

ENV 1300
CLIMA 672

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	8. detsember 2022
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 674 final
Teema:	KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Esimene nullsaaste seire- ja väljavaatearuanne Puhtama õhu, vee ja mulla saavutamise viisid Euroopas

---

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 674 final.

Lisatud: COM(2022) 674 final

Brüssel, 8.12.2022
COM(2022) 674 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Esimene nullsaaste seire- ja väljavaatearuanne

Puhtama õhu, vee ja mulla saavutamise viisid Euroopas

1. SISSEJUHATUS

Tervisliku elu jaoks on puhas õhk, puhas vesi ja puhas muld vastupidavas ja elujõulises looduskeskkonnas väga olulised. COVID-19 pandeemia põhjustatud isoleeritus andis paradoksaalsel kombel uusi teadmisi puhta ja elurikka keskkonna väärtusest. Euroopa Liidu ees seisvaid probleeme, sealhulgas saaste vähendamise väljakutset, suurendavad praegu kahtlemata Venemaa sõda Ukraina vastu ja sellest tulenev energia- ja majanduskriis, COVID-19 kriisi järgsed taastamispuudlused ning kliimast tingitud üleujutused, kuumalained ja põuad.

Euroopa rohelises kokkuleppes sätestatud keskmise pikkusega ja pikaajaline kava, mida kinnitati kaheksandas keskkonnavalases tegevusprogrammis aastani 2030 ning milles on sätestatud 2050. aasta prioriteetsed eesmärgid,¹ on endiselt kehtiv. Kooskõlas eesmärgiga jõuda 2050. aastaks kliimanetraalsuseni sisaldab see kava mürgivaba keskkonna saavutamiseks vajalikku nullsaaste eesmärki². ELi tegevuskavas „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas“³ ja kestlikkust toetavas kemikaalistrateegias⁴ on esitatud 2050. aasta visioon⁵ ning määratud kindlaks 2030. aasta eesmärgid ja konkreetsed meetmed, et suunata EL teele, mis võimaldab tal saavutada nii nullsaaste kui ka kliima- ja looduse taastamise eesmärgid⁶. Komisjon on esitanud mitu asjakohast ettepanekut, viimati välisõhu kvaliteedi direktiivi⁷ ja asulareovee puhastamise direktiivi⁸ läbivaatamiseks ning veepoliitika raamdirektiivi⁹ kohase veesaasteainete nimekirja ajakohastamiseks, ning samuti ettepaneku Euro 7 kohase mootorsõidukite heitealase tüübikinnituse kohta¹⁰. Euroopa vähktõvevastase võitluse kavas¹¹ rõhutatakse saaste vähendamise kui inimeste tervise parandamise vahendi tähtsust.

Käesolev lõimitud nullsaaste seire- ja väljavaatearuanne on lahutamatu seotud kaheksanda keskkonnavalase tegevusprogrammi seireraamistikuga,¹² milles on üksikasjaliku ja sidusa ülevaate andmiseks esitatud põhinäitajad prioriteetsete eesmärkide kaupa ja muud sektoripõhised seirevahendid, näiteks kliimamuutuste, elurikkuse¹³ ja ringmajanduse¹⁴ jaoks. Aruande üldeesmärk on esitada nullsaaste tegevuskavas sätestatud kuue eesmärgiga seotud edusammud ja väljavaated, tuues esile ka olemasolevad lüngad. Selles vastatakse näiteks järgmistele küsimustele: Kui saastatud on Euroopa Liit? Millised on viimaste aastate suundumused? Kas 2030. aasta nullsaaste eesmärgid on võimalik saavutada?

¹ Vt otsuse (EL) 2022/591 artikli 2 lõige 1.

² Vt otsuse (EL) 2022/591 artikli 2 lõike 2 punkt d.

³ COM(2021) 400.

⁴ COM(2020) 667.

⁵ „Heas seisundis planeet kõigi jaoks. Õhu-, vee- ja pinnasesaastet vähendatakse tasemeni, mida ei peeta enam tervisele ja looduslikele ökosüsteemidele kahjulikuks ning mille puhul arvestatakse meie planeedi taluvuspiire, luues seega mürgivaba keskkonna“.

⁶ COM(2020) 380.

⁷ COM(2022) 542.

⁸ COM(2022) 541.

⁹ COM(2022) 540.

¹⁰ COM(2022) 568.

¹¹ COM(2021) 44.

¹² COM(2022) 357.

¹³ Vt [elurikkuse teadmiskeskus](#).

¹⁴ COM(2018) 29 ja SWD(2018) 17 (läbivaatamisel).

Aruandega toetatakse saaste paremat juhtimist, eelkõige:

- pakkudes uusi ja asjakohaseid teadmisi;
- kontrollides, kas poliitika rakendamine kulgeb kavakohaselt;
- analüüsides koostoimet ja kompromisse ELi eri poliitikameetmete vahel;
- aidates kasutada varajasi hoiatusi soovitude andmiseks üha rohkem muret tekitavate saasteainete kohta, tuginedes viimastele uurimistulemustele.

Samuti tuuakse aruandes esile mitmesugused puudused ja lüngad, mis tuleb lähiaastatel kõrvaldada. Need on muu hulgas seiret ja aruandlust käsitleva ELi õigusraamistiku puudumisest tulenevad raskused pinnasereostuse hindamisel, mis kõrvaldatakse mulla seisundit ja metsade seiret käsitlevate tulevaste õigusaktidega, ning samuti probleemid seoses tervikliku ülevaate saamisega selliste eri teadusallikatest või projektidest pärit andmete alusel, mis ei ole hõlpsasti võrreldavad. Üks väljakutseid on värskeimate kättesaadavate andmete parem jagamine ja kasutamine, et need vastaksid FAIRi (leitavad, juurdepäätavad, koostalitlusvõimelised ja taaskasutatavad) põhimõtetele¹⁵. Kui õhu poliitika puhul on olemas peaaegu reaalses saadavad andmed, siis vee ja merekeskkonna hindamiseks kasutatavad andmed on sageli aegunud ja puudulikud, ehkki riigi tasandil on kättesaadavad ajakohasemad andmed¹⁶. Pinna- ja põhjavee saasteainete seiret ja aruandlust käsitlevates viimastes ettepanekutes on selle küsimusega osaliselt tegeletud, kuid seda tuleb täiendada asjakohaste vee- ja merenduslaste õigusaktide tulevase läbivaatamisega.

Käesolev aruanne on poliitikakokkuvõte, mis hõlmab Euroopa Keskkonnaameti (EEA) koostatud seirearuannet, milles võetakse arvesse kõige asjakohasemaid varasemaid ja praegusi andmed kõigi ELi tasandil jälgitavate saastevaldkondade kohta,¹⁷ ning komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuse koordineerimisel koostatud väljavaatearuannet¹⁸. Modelleerimise ja prognoosimise tulemused põhinevad peamiselt – sealhulgas hiljuti esitatud – ELi poliitikaalgatustest eeldatavasti saadaval hinnangulisel kasul seoses saaste vähendamisega. Käesoleva esimese nullsaaste väljavaatearuande teabeallikad on kolmas puhta õhu poliitika aruanne,¹⁹ samuti müra,²⁰ toimetamine, tarbimine ja tootmise väljavaate hinnangud ning hiljutise nullsaaste prognoosi käsitleva aruande²¹ peamised järeldused. Lisaks sellele on ELi teadusprogrammide tulemused kokku võetud

---

¹⁵ Vt [siit](#).

¹⁶ Eelkõige ei ole vee- ja merestrateegia raamdirektiivide aruandlustsüklid poliitika kujundamiseks ja rakendamiseks piisavad ning neid halvendavad veelgi liikmesriikides esinevad viivitused asjaomaste aruannete esitamisel. 2022. aasta oktoobri lõpuks, st rohkem kui kuus kuud pärast tähtpäeva, ei olnud oma veepoliitika raamdirektiivi kohasest kolmandast veemajanduskavast teatanud 14 liikmesriiki (BE, BG, CY, DK, EL, ES, HR, IE, LT, MT, PL, PT, RO ja SI) ja oma merestrateegia raamdirektiivi kohasest merestrateegiast ei olnud teatanud 12 liikmesriiki (BG, CY, DK, EE, EL, ES, HR, IE, LV, LT, MT ja SI).

¹⁷ Euroopa Keskkonnaamet, „Zero Pollution Monitoring“: <https://www.eea.europa.eu/publications/zero-pollution/zero-pollution>.

¹⁸ [Teadusuuringute Ühiskeskus](#), „Zero pollution outlook“, 2022.

¹⁹ COM(2022) 673.

²⁰ Euroopa Keskkonnaamet, „Outlook to 2030-can the number of people affected by transport noise be cut by 30 %?“, 2022.

²¹ [FORENV 2021. aasta aruanne](#).

hiljutises aruandes,²² mis hõlmab mitut ELi rahastatud projekti, mis pakuvad nullsaaste teadmusbaasi jaoks väärtuslikku tuge ja uuenduslikke lahendusi.

2. NULLSAASTE SEIRE

Selles peatükis esitatakse nullsaaste seire tulemuste lühikokkuvõte. Käsitletakse seni tehtud edusamme ja kaugust 2030. aasta eesmärkide saavutamiseni.

2.1. Nullsaaste ja tervis

2030. aasta eesmärgid nullsaaste ja tervise valdkonnas²³

ELi õiguse ja rohelise kokkuleppe eesmärkide kohaselt ning koostoimes muude algatustega peaks EL vähendama 2030. aastaks rohkem kui **55 % võrra õhusaaste mõju tervisele** (enneaegsed surmajuhtumid) ja **30 % võrra transpordimürast pidevalt häiritud inimeste osakaalu**.

Tervisemõju valdkonnas on tehtud märgatavaid edusamme, vähendades õhusaastest tervisele tulenevat kahjulikku mõju (nt südamehaigused, vähktõbi ja hingamisteede haigused) 45 % võrra võrreldes 2005. aasta tasemega. **Mürareostusega** seotud tervisekahjustused, nagu südame-veresoonkonna haiguste oht, unehäired ja ärritus,²⁴ on püsinud seevastu alates 2012. aastast üsna stabiilsena.

ELi joogi- ja suplusvee saastanormide järgimise üldiselt kõrge tase (vastavalt > 99 % ja > 93 %) on julgustav. Mis puudutab kemikaalide kasutamise tervisemõju, siis kuigi teatavate kemikaalide sisaldus väheneb, suureneb järjekindlalt mõnede teiste, sarnast ohtu põhjustavate kemikaalide kasutamine. Hoolimata tehtud edusammudest on igal aastal üle 10 % enneaegsetest surmajuhtumitest ELis endiselt seotud saastega²⁵. See tuleneb eeskätt õhusaaste kõrgest tasemest, aga ka mürareostusest ja kemikaalidega kokkupuutest, mida tõenäoliselt alahinnatakse²⁶. Saaste ei jaotu ELis ühtlaselt. Haavatavad inimesed, sealhulgas lapsed, eakad ning astma või muude hingamisteede või südame-veresoonkonna haiguste all kannatavad inimesed, on saastega kokkupuute suhtes tundlikumad ning madalamatesse sotsiaal-majanduslikesse rühmadesse kuuluvad isikud puutuvad sageli kokku ka suurema saastusega²⁷.

Pärandreostuse (mis tuleneb näiteks saastatud aladelt) kõrvaldamine on kulukas, sest saastaja ei ole sageli vastutav, ta ei ole teada või ta ei suuda parandusmeetmete eest

²² „Horizon projects supporting the zero pollution action plan“, komisjoni (teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat) 2022. aasta oktoobris avaldatud [aruanne](#).

²³ Vt täpsemalt dokumendi COM(2021) 400 2. lisa.

²⁴ [Euroopa Keskkonnaamet](#), „Health impacts of exposure to noise from transport“, 2022.

²⁵ Vt [siit](#).

²⁶ Kemikaalidega kokkupuudet alahinnatakse seetõttu, et arvesse võetakse vaid piiratud arvu riskitegureid ja ei käsitleta näiteks kemikaalidega kokkupuutest tulenevaid tegelikke terviseriske. Programmi „Euroopa horisont“ partnerluse raames tehakse tööd kemikaalidest tulenevate riskide hindamiseks ([PARC](#)).

²⁷ [Euroopa Keskkonnaameti aruanne nr 22/2018](#) ja uus teave [siin](#).

tasuda. See näitab, kui oluline on eelkõige saastet vältida ja asendada kemikaalid vähem ohtlike kemikaalidega. Minevikust õppides peame olema eriti valvsad, et võidelda uute probleemsete saasteainetega, eelkõige nendega, mis tulenevad ravimitest ja antimikroobikumidest, n-õ igaveste kemikaalidega (nt per- ja polüfluoritud alküülühendid, PFAS), endokriinfunktsiooni kahjustavate kemikaalidega ja mikroplastiga. Samuti peame võtma meetmeid, et kõrvaldada segude tervisemõju ja kemikaalide kombineeritud mõju, näiteks siseõhu kvaliteedile²⁸.

Komisjon käsitleb neid küsimusi mitmesugustes algatustes, eelkõige ringmajanduse tegevuskavas (nt mikroplastid), kestlikkust toetavas kemikaalistrateegias (nt PFASid ning kemikaalide klassifitseerimise, märgistamise ja pakendamise eeskirjade²⁹ läbivaatamine ja REACH-määruse³⁰ läbivaatamine), nullsaaste tegevuskavas (nt siseõhu kvaliteet ja hiljutine teatis asbesti kohta) ja mullastrateegias (nt uus mulla seisundit käsitlev õigusakt, ELi prioriteetsete probleemsete pinnase saasteainete nimekiri, riskihindamise parandamine)³¹. Komisjon on teinud ka ettepaneku viia õhukvaliteeti käsitlevad ELi õigusnormid järk-järgult kooskõlla asjakohaste WHO suunistega, et paremini kaitsta inimeste tervist ja heaolu (nt vähendada veelgi enneaegseid surmajuhtumeid).

2.2. Nullsaaste ja elurikkus

2030. aasta eesmärgid nullsaaste ja elurikkuse valdkonnas³²

ELi õiguse ja rohelise kokkuleppe eesmärkide kohaselt ning koostöös muude algatustega peaks EL vähendama 2030. aastaks **25 % võrra selliseid ELi ökosüsteeme, kus õhusaaste ohustab elurikkust, ning 50 % võrra toitainete kadu, keemiliste pestitsiidide kasutamist ja sellega seotud riske, kõige ohtlikumate pestitsiidide kasutamist ning loomakasvatuses ja vesiviljeluses kasutatavate antimikroobikumide müüki.**

Saaste on üks viiest peamisest tegurist, mis ohustavad elurikkust³³. Planeedi saastetaluvuse piire, st Maa ohutut tegutsemisruumi, ületatakse toitainete (Euroopas kaks korda fosfori ja 3,3 korda lämmastiku puhul)³⁴ ja uudsete ainete (sh kemikaalid ja plastid)³⁵ puhul.

Võrreldes alusaastatega³⁶ on eespool nimetatud eesmäärke arvesse võttes vähendatud õhusaastet ning pestitsiididest ja antimikroobikumidest tulenevat saastet 12 %

²⁸ Vt [siit](#).

²⁹ Määrus (EÜ) nr 1272/2008.

³⁰ Määrus (EÜ) nr 1907/2006.

³¹ COM(2020) 98, COM(2020) 667, COM(2021) 400, COM(2022) 488.

³² Vt täpsemalt dokumendi [COM\(2021\) 400 2. lisa](#).

³³ Need viis ohutegurit on muutused maismaa ja mere kasutuses, loodusvarade otsene kasutamine, kliimamuutused, saastus ning võõrliikide sissetung (vt [IPBES](#)).

³⁴ [Euroopa Keskkonnaameti aruanne nr 01/2020](#).

³⁵ [Persson jt](#), „Outside the Safe Operating Space of the Planetary Boundary for Novel Entities“, *Environmental Science & Technology*, 2022.

³⁶ Vt täpsemalt dokumendi [COM\(2021\) 400 2. lisa](#).

(õhusaastest mõjutatud ökosüsteemide puhul), 14 % (keemiliste pestitsiidide kasutamise ja nendega seotud riskide puhul), 26 % (ohtlikumate pestitsiidide kasutamise puhul) ja 18 % (antimikroobikumide müügi puhul). 50 % toitainete kao eesmärgi täitmise kohta kogutakse veel andmeid. Erinevad asendusnäitajad³⁷ näivad osutavat sellele, et toitainete kadu on püsinud suhteliselt stabiilsena ja viimase kümne aasta jooksul ei ole märkimisväärset vähenemist täheldatud.

Elurikkuse kaitseks kehtestatud ELi saaste piirnorme on märkimisväärselt ületatud. 2015. aasta andmete põhjal ei ole ELi peaaegu 10 000 põhjaveekogust 23 % puhul ja peaaegu 100 000 pinnaveekogust 59 % puhul ikka veel saavutatud head keemilist seisundit. 2018. aasta andmete põhjal ei vasta 80 % ELi merepiirkonnast saasteainete poolest veel heale keskkonnaseisundile. 13 liikmesriiki esitasid oma kolmanda veemajanduskava enne 2022. aasta oktoobri lõppu. Esialgne analüüs näitab, et teise veemajanduskavaga võrreldes on olukord üldiselt stabiilne, eelkõige põhjavee keemilise seisundi puhul. Pinnavee ökoloogiline ja keemiline seisund on mitmekesisem: mõnes riigis on näha paranemise märke, kuid teised on teatanud kvaliteedi halvenemisest. Selles valdkonnas tehakse praegu põhjalikumaid analüüsi³⁸.

Teaduslikud tõendid osutavad täiendavatele probleemidele, nagu teadmiste ja andmete puudumine vee-, mere- ja pinnasereostuse kohta. Saasteainete kombineeritud mõju tõttu suureneb nende mõju ökosüsteemidele. Üha ilmsemaks saab veealuse müra, mikroplasti ja valgusreostuse³⁹ suur mõju elurikkusele⁴⁰.

Komisjon on teinud elurikkuse paremaks kaitsmiseks saastuse eest ettepaneku mitme meetme kohta, peamiselt elurikkuse strateegia ja strateegia „Talust taldrikule“ (nt pestitsiidide, toitainete ja antimikroobikumide kohta), nullsaaste tegevuskava (nt veesaasteainete, asulareovee kohta) ja mullastrateegia (nt tulevane mulla seisundit käsitlev õigusakt) raames⁴¹. Samuti kohandab komisjon õigusnorme vastavalt uusimatele teaduslikele tõenditele ja käsitleb uut saastet, näiteks esitades hiljutise ettepaneku merestrategie raamdirektiivi kohaste veesaasteainete nimekirja ja veealuse müra piirmäärade kohta. Saasteainete kombineeritud mõju käsitletakse REACH-määruse ja muude kemikaale käsitlevate õigusaktide läbivaatamisel. Euroopa Toiduohutusamet (EFSA) töötab välja pestitsiidide kumulatiivse mõju hindamise meetodeid, nagu on ette nähtud asjaomases tegevuskavas⁴². Tolmeldajaid käsitleva algatuse raames tegeletakse valgusreostuse mõjuga tolmeldavatele putukatele.

2.3. Nullsaaste ja ringmajandus

2030. aasta eesmärgid nullsaaste ja ringmajanduse valdkonnas⁴³

³⁷ Vt [siit](#).

³⁸ Vt [siit](#).

³⁹ Nt [Euroopa Keskkonnaameti ETC-HE aruanne 2022/8](#) „Review and Assessment of Available Information on Light Pollution in Europe“.

⁴⁰ Vt teavet [siit](#).

⁴¹ COM(2020) 380, COM(2020) 381, COM(2021) 400, COM(2022) 488.

⁴² Vt [siit](#).

⁴³ Vt täpsemalt dokumendi COM(2021) 400 2. lisa.

ELi õiguse ja rohelise kokkuleppe eesmärkide kohaselt ning koostoides muude algatustega peaks EL vähendada 2030. aastaks **50 % võrra plastprügi meredes, 30 % võrra keskkonda sattuvat mikroplasti, 50 % võrra olmejäätmete jääke ja märkimisväärselt kogu jäätmeteket.**

Nende eesmärkide saavutamisel on edusammud olnud aeglased. **Plastprügi ja mikroplasti** puhul on 2015.–2020. aasta teabe kogumine ja analüüs veel lõpule viimata ning konsolideeritud, kokkulepitud ja kogu ELi hõlmava suundumuse arvutust ei ole võimalik esitada. Olemasolevate andmete esialgne analüüs näitab siiski, et plastprügi kontsentratsioon enamikul ELi rannikualadel väheneb, mis on julgustav märk. Ühtlustatud andmed avaldatakse 2023. aastal⁴⁴. Ka merestrategia raamdirektiivi,⁴⁵ ühekordsete plasttoodete direktiivi,⁴⁶ sadama vastuvõtuseadmete direktiivi⁴⁷ ja mikroplasti käsitlevate algatuste⁴⁸ rakendamine aitab saada parema ülevaate mereprügist ja hinnata mikroplasti eesmärki järgmises aruandes 2024. aastal. **Jäätmete** kohta näitavad viimased statistilised andmed, et aastatel 2010–2020 vähenes jäätmetekke kokku 4 %⁴⁹. **Olmejäätmete jääkide** puhul ei ole alates 2016. aastast olulisi muutusi täheldatud⁵⁰. Samal ajal on pakendijäätmete maht viimase kümne aasta jooksul suurenenud 19 %. Nii nagu muudes valdkondades, on piiratud edusammude peamiseks põhjuseks olemasolevate meetmete puudulik rakendamine ja suutmatuse tegeleda mõne saasteallikaga. Lisaks sellele pärsib ohtlike kemikaalide esinemine toodetes jätkuvalt materjalide ringlussevõttu.

Tootmisest tingitud õhusaaste ja veereostus ELis vähenevad seevastu järjekindlalt: sõltuvalt saasteainest vähenes ELi heide 2015. aastal vahemikus 3 %⁵¹ kuni 26 %⁵². **ELi üldine tarbimise keskkonnamõju**,⁵³ materjalijalajalg ja kemikaalide kasutamine tööstuses ja tarbijate poolt on seni olnud suhteliselt stabiilsed, kuid 2020. aastal olid need näitajad tõenäoliselt COVID-19 pandeemia tõttu väiksemad. **Materjalijalajalg**, st Euroopa riikide ettevõtjate, kodumajapidamiste ja valitsusasutuste materjalikasutusest ja investeringutest tulenev ülemaailmne nõudlus kaevandatud materjalide järele, on väga suur, ulatudes 2020. aastal 13,7 tonnini inimese kohta. ELi tootmise ja tarbimisega seotud keskkonnamõju on üldiselt suur ega ole kestlik: juba praegu ületab see

⁴⁴ [Teadusuuringute Ühiskeskus](#), „Guidance for the Monitoring of Marine Litter“, 2013.

⁴⁵ Üksikasjalikum teave on esitatud [siin](#).

⁴⁶ Direktiiv (EL) 2019/904.

⁴⁷ Direktiiv (EL) 2019/883.

⁴⁸ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12823-Microplastics-pollution-measures-to-reduce-its-impact-on-the-environment_et.

⁴⁹ Eurostat, [jäätmetekke statistika jäätmekategooriate kaupa](#).

⁵⁰ [Euroopa Keskkonnaamet](#), „Reaching 2030’s residual municipal waste target — why recycling is not enough“, 2022.

⁵¹ Ammoniaagi heide.

⁵² Ohtlikumate keemiliste pestitsiidide kasutamine.

⁵³ Tarbimise keskkonnamõju ja riikide jalajälje andmete aluseks on 16 olelusringi hindamisel põhinevat näitajat (mis on samuti kättesaadavad ühtse punktisummana), mille eesmärk on kvantifitseerida tarbimise keskkonnamõju ELis ja liikmesriikide tasandil. Vt täpsemalt [Teadusuuringute Ühiskeskus \(2019\)](#) ja [olelusringi hindamise Euroopa platvorm](#).

märkimisväärselt ELi osa erinevatest planeedi taluvuspiiridest⁵⁴. Seepärast on oluline võtta paremini arvesse ELi imporditavate kaupade keskkonnamõju ja saaste eksporti väljapoole ELi. See on asjakohane näiteks ELi ja ELi-väliste riikide kaevandussektori puhul, võttes arvesse kriitilise tähtsusega toorainete olulisust seoses ELi eesmärgiga suurendada oma avatud strateegilist autonoomiat ja kiirendada rohepööret. Arvesse tuleb võtta ka jäätmesaadetiste vedamist⁵⁵.

Komisjon astub juba tarbimis- ja tootmissüsteemide ohutumaks ja kestlikumaks muutmiseks samme, peamiselt ringmajanduse tegevuskava⁵⁶ (nt jäätmesaadetisi käsitlevad meetmed, ettepanek kestlike toodete ökodisaini kohta, pakendite ja pakendijäätmete direktiivi läbivaatamine),⁵⁷ nullsaaste tegevuskava (nt tööstusheiteid käsitlevad meetmed) ja ELi biomajanduse strateegia⁵⁸ raames. Kavandatud on rohkem meetmeid, näiteks REACH-määruse läbivaatamine või kemikaalide ja materjalide ohutuks ja keskkonnasäästlikuks kavandamise hindamisraamistik kestlikkust toetava kemikaalistrateegia raames ning roheväidete algatus. Paremaid süsteemseid teadmisi võivad anda ka ELi materjaljalajälje ja tarbimise keskkonnamõjuga seotud meetodite ja näitajate edasiarendamine ning nende võrdlemine planeedi taluvuspiiridega.

3. NULLSAASTE VÄLJAVAATED JA PROGNOOS

Selle peatüki teabeallikad hõlmavad mitut projekti ja algatust, sealhulgas komisjoni koordineeritud modelleerimis- ja prognoosiuuringuid (vt allpool). Modelleerimissenaariumides võeti võimaluste piires arvesse kehtivate ja kavandatavate ELi õigusaktide täieliku rakendamise korral oodatavaid edusamme. Iga väljavaade põhineb siiski allpool osutatud konkreetsetes väljaannetes dokumenteeritud spetsiifilistel eeldustel ja piirangutel. Tulemused on esitatud puhta õhu, puhta vee- ja merekeskkonna ning puhta mulla väljavaadetena.

3.1. Nullsaaste ja tervis

Õhusaaste ja mürareostuse 2030. aasta väljavaadet hinnati tervisega seotud eesmärkide tõenäolise saavutamise taustal (vt punkt 2.1).

Kolmandas puhta õhu poliitika aruandes⁵⁹ leiti, et kui EL rakendaks täielikult kehtivaid ja kavandatavaid ELi õigusakte, vähendaks ta 2030. aastaks õhusaastest tingitud enneaegsete surmade arvu 2005. aastaga võrreldes rohkem kui 55 % võrra. Komisjoni kavandatud välisõhu kvaliteedi direktiivi läbivaatamise⁶⁰ tulemusena võidakse 2030. aastaks saavutada tõenäoliselt üle 70 % vähenemine võrreldes 2005. aasta tasemega. Nende prognooside täitumise tagamiseks on oluline kehtivad õigusaktid

⁵⁴ [Teadusuuringute Ühiskeskus, „Environmental sustainability of European production and consumption assessed against planetary boundaries“, 2020.](#)

⁵⁵ Vt [siit](#).

⁵⁶ COM(2020) 98.

⁵⁷ COM(2021) 709, COM(2022) 142 ja COM(2022) 677.

⁵⁸ COM(2018) 673/2 ja SWD(2018) 431/2.

⁵⁹ COM(2022) 673.

⁶⁰ Tänu ettepanekutele viia õhukvaliteedi normid paremini kooskõlla WHO suunistega. Vt täpsemalt dokumendis COM(2022) 542.

täielikult rakendada. Samamoodi on oluline võtta kiiresti vastu hiljutised poliitilised ettepanekud, eelkõige sõidukite heitenorme (Euro 7) ja tööstusheiteid (sh tööstusheidete direktiivi kohaldamisala laiendamine suurtele põllumajandusettevõtetele, millel on eeldatavasti märkimisväärne mõju ammoniaagiheite vähendamisele) käsitlevad ettepanekud ning paketi „Eesmärk 55“ ja kava „REPowerEU“ algatused, säilitades samal ajal eesmärkide kavandatud taseme.

Mis puutub **mürareostusse**, siis kuigi ELis on alates 2002. aastast vastu võetud mitu eriõigusakti,⁶¹ tundub praeguses etapis ebatõenäoline, et müra puhul saavutatakse nullsaaste eesmärk vähendada transpordimürast kahjustatud inimeste arvu 2030. aastaks 30 % võrra (võrreldes 2017. aastaga). Praeguste hinnangute kohaselt väheneb nende arv 2030. aastaks kuni 19 % võrra, välja arvatud juhul, kui riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil võetakse märkimisväärses ulatuses lisameetmeid ning kui ELi tõhusamate meetmetega kõigis asjaomastes transpordisektorites saavutatakse mürareostuse oluline edasine vähenemine. Kui liikmesriigid oma meetmeid tõhustavad, saab kaugust eesmärgist veelgi vähendada. See hõlmaks muu hulgas rangemaid müraeeskirju ja nende jõustamist⁶² transpordi valdkonnas, näiteks sõidukite ja nende toimimise parandamist ning linnades autoliikluse märkimisväärselt vähendamist ja kiiruspiirangute alandamist⁶³. Paljud linnad on seda oma kliima- ja õhukvaliteedi meetmete raames juba kavandanud.

3.2. Nullsaaste ja elurikkus

Õhu, vee ja merekeskkonna toitainetega saastumise 2030. aasta väljavaadet hinnati toitainetega seotud elurikkuse eesmärkide tõenäolise saavutamise taustal (vt punkt 2.2). Pestitsiide, antimikroobikume ja pinnasereostust käsitlevat hindamist ei ole praeguses etapis tehtud, sest andmed puuduvad ja asjakohased mudelid ei ole kättesaadavad.

Kolmandas puhta õhu poliitika aruandes leiti, et olukord tekitab veelgi enam muret. Kehtivad ja kavandatavad ELi poliitikameetmed ei tundu olevat piisavad, et võimaldada ELil vähendada 2030. aastaks õhusaastest ohustatud ELi ökosüsteemide pindala 2005. aastaga võrreldes 25 % võrra. Välisõhu kvaliteedi direktiivi hiljuti kavandatud läbivaatamise teostamisega saaks selle eesmärgi siiski saavutada.

Suurimat muret tekitab põllumajandusest tulenev ammoniaagiheide ning selles valdkonnas on vaja teha veel palju jõupingutusi heite vähendamiseks; see sõltub suuresti uue tööstusheidete direktiivi kasutuselevõtust ja rakendamisest ning nende saastet käsitlevate meetmete tegelikust kasutuselevõtust, mille liikmesriigid on oma ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) strateegiakavades välja pakkunud.

Puhta vee ja mere väljavaates⁶⁴ leiti, et toitainetega seoses ELi tasandil seni kokku lepitud eesmärgid ja kavandatud lisameetmed ei pruugi olla piisavad, et kõrvaldada

⁶¹ Eelkõige keskkonnamüra direktiiv 2002/49/EÜ, aga ka konkreetseid müraallikaid käsitlevad õigusaktid, nagu teemüra määrused (EL) nr 540/2014 ja (EL) 2019/2144, raudteemüra määrus (EL) nr 1304/2014 või õhusõidukite müra määrus (EL) nr 598/2014.

⁶² Nt vt [NEMO projekt](#).

⁶³ Üksikasjalikum teave avaldatakse tulevases keskkonnamüra direktiivi rakendamise aruandes.

⁶⁴ [Teadusuuringute Ühiskeskus](#), „Zero pollution outlook“, 2022.

toitainetega saastumise mõju kõikjal Euroopa meredes. Sarnaselt õhusaaste stsenaariumidega sõltub toitainete heite vähendamine suuresti asjakohaste keskkonnavalaste õigusaktide (nt nitraadidirektiiv, veepoliitika raamdirektiiv ja muud asjakohased veereostust käsitlevad õigusaktid, sealhulgas läbivaadatud tööstusheidete direktiiv ja asulareovee direktiiv) rakendamisest ja jõustamisest. Uue ÜPP raames vastu võetud meetmed võivad sellele kaasa aidata. Väljavaadet toetab toitainete (lämmastiku- ja fosforisaaste) lõimitud analüüs, mis näitab, et praeguste meetmetega saab edusamme teha, kuid selleks, et saavutada 2030. aastaks eesmärk vähendada toitainete kadu keskkonda, peavad liikmesriigid võtma täiendavaid meetmeid. ELi tasandil uuritakse **tulevases toitainete majandamise lõimitud kavas** täiendavaid poliitikameetmeid, mis parandavad toitainete kasutamise tõhusust ja vähendavad kadusid keskkonda, samuti uudseid meetodeid ning toitainete taaskasutamise ja ringlussevõtu edendamiseks vajalikke meetmeid. Lisaks sellele toetatakse programmi „Euroopa horisont“ raames süsteemseid meetodeid, mille eesmärk on piirata eri allikatest pärit toitainete heidet ja viia nende vood tagasi ohutusse ökoloogilistesse piiridesse, näiteks parandades väetisetoote haldamist põllumajanduses, võttes samal ajal arvesse piirkondlikke tingimusi. Samuti analüüsitakse toiduainete tarneahelas tekkivate jäätmete vähendamist ja ühiskondlikke muutusi (nt muutused toitumises, tootmises ja tarbimises).

Mulla väljavaate väljatöötamist on alustatud. ELi mullastrateegia ja ELi mullaseirekeskuse (EUSO)⁶⁵ raames algatatud töö hõlmab selliste modelleerimisvahendite väljatöötamist, mis võimaldavad prognoosida tulevasi saastesuundumusi. Peale selle on ELi missioon „Euroopa mullakokkulepe“⁶⁶ seadnud sihi mulla hea seisundi edendamisele ja taastamisele, muu hulgas laiendades ja ühtlustades mullaseiret Euroopas.

3.3. Nullsaaste ja ringmajandus

Tarbimise ja tootmisega seotud 2030. aasta väljavaates käsitleti plastireostust ja tarbimist, kuid ei hinnatud nendega seotud eesmärke (vt punkt 2.3).

Vee ja mere väljavaates uuriti ka Vahemere **plastireostuse** modelleerimist. Ühekordselt kasutatava plastiga seotud meetmed peaksid vähendama prügi kogumahtu Vahemeres 2030. aastaks ainult 14 % võrra (nii ujuv kui ka rannaprügi). ELi eesmärgi saavutamiseks tuleb juhtida tähelepanu plastireostuse piiriülese mõõtme tugevdamisele⁶⁷. Ühes hinnangus käsitleti tarbimise keskkonnamõju laiema väljavaate osana **tarbimise mõju** magevee toksilisusele⁶⁸. Selles prognoositi, et ELi tarbimise keskkonnamõju suureneb

---

⁶⁵ Vt [siit](#).

⁶⁶ Vt [siit](#).

⁶⁷ See võiks hõlmata kodanikuteaduse meetodeid, näiteks ELi missiooni „Meie ookeanide ja veekogude taastamine“ kaudu, mis toetab algatuse „Plastic Pirates“ kasutuselevõttu kogu ELis eesmärgiga kaasata ja võimestada Euroopa noori, et nad jälgiksid plastireostust jõgedes, rannikualadel ja meredes ning võitleksid selle vastu.

⁶⁸ Tuginedes Teadusuuringute Ühiskeskuse teabele tarbimise keskkonnamõju ja riikide jalajälje kohta, vt [siit](#).

kuni 2030. aastani ja ületab jätkuvalt planeedi taluvuspiire,⁶⁹ sealhulgas magevee ökotoksilisuse vallas⁷⁰.

3.4. Nullsaaste ja prognoos

Prognoos ja **tulevikuseire**⁷¹ näitavad, et saastele avaldavad mõju praegused ühiskondlikud suundumused ja muutused, näiteks üha laienev digiteerimine ja CO₂ heite vähendamine⁷². Need muutused võivad tuua kasu tervisele ja keskkonnale, eriti kui juhendada nullsaaste eesmärgist. Näiteks ringmajanduse tööstustehnoloogia tegevuskavas ja ärimudelites, mis on väljatöötamisel, tuletatakse meelde, et teadusuuringud peavad käsitlema nii ringluse ja nullsaaste koostoimet kui ka nende vahelisi kompromisse. Need uued suundumused ning käimasolev rohe- ja digipööre võivad luua tee üleminekuks kestlikumale Euroopale, kuid see sõltub sotsiaal-majanduslikust olukorrast.

4. PEAMISED JÄRELDUSED

Käesolevas lõimitud nullsaaste seire- ja väljavaatearuandes rõhutatakse taas kord, et **kolm samaaegset keskkonnakriisi – saastus, kliimamuutused, elurikkuse kadumine – on omavahel tihedalt seotud**. Nii ELi kui ka ülejäänud maailma jaoks muutub üleminek puhtale, ringluspõhisele ja kliimanetraalsele majandusmodelile üha pakilisemaks ülesandeks.

Kogu ELis mõjutab inimeste elu **praegune majandus- ja energiakriis**, mille on põhjustanud Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja **taastumine COVID-19 pandemiast**. Teatavad saaste vähendamise ja kontrolli meetmed on tarneahela häirete⁷³ tõttu läbi kukkumas, mis muudab saaste vähendamise lühiajalises perspektiivis palju raskemaks. Keskpikas ja pikaajalises perspektiivis võime siiski püüda leida viise, kuidas muuta praegused probleemid võimalusteks, et saaste vastu võidelda. Saaste vähendamisele aitab näiteks kaasa ka kollektiivne tahe suurendada ELi avatud strateegilist autonoomiat, kiirendades oluliselt puhta taastuenergia kasutuselevõttu.

On selge, et **ülemaailmne koostöö** kogu planeeti hõlmava kriisi lahendamiseks hoogustub. **EL peab osalema ülemaailmses lahenduses**, sest tema saastejalajälg on liiga suur⁷⁴. **Saastetasemete ebavõrdsus** on samuti suur, mõjutades ühiskonna kõige

---

⁶⁹ [Teadusuuringute Ühiskeskus, „Environmental sustainability of European production and consumption assessed against planetary boundaries“, 2020.](#)

⁷⁰ Teadusuuringute Ühiskeskus, „Consumption Footprint: assessing the environmental impacts of EU consumption, European Commission“, 2022, JRC126257.

⁷¹ Erinevalt modelleerimisel põhinevatest väljavaadetest tegeletakse prognoosimisel tuleviku uurimise, ettenägemise ja kujundamisega, kasutades kollektiivset arukust struktuuril ja süsteemil viisil, et ette näha arengusuundumusi. Vt [FORENV 2021. aasta aruanne](#) ja [kokkuvõttev ülevaade](#) ning [COM\(2022\) 289](#).

⁷² Näiteks laialdaselt kasutatavad digivahendid ja elustiil, muutused elu- ja töökohas ning elu- ja tööviisides, uued saastealased seire- ja andmemeetodid, elavad hooned ja uued ehitusmaterjalid ning toidusüsteemi mitmetahuline ümberkujundamine.

⁷³ Näiteks selliste kemikaalide nappus, mida on vaja, et puhastada saastunud õhku (nt ammoniaagi- või karbamiidipõhiseid tooteid kasutatakse diiselmootoriga sõidukite NO_x heite vähendamiseks) või vett (nt rauasoolad, vesinikkloriidid või väävelhape rooee puhastamiseks).

⁷⁴ Vt [Euroopa Keskkonnaameti aruanne nr 1/2020](#) „Is Europe living within the limits of our planet?“.

haavatavamaid kihte. EL seisab selle eest, et saavutada COP 15 läbirääkimistel ülemaailmse elurikkuse strateegia üle ja 2023. aasta märtsis toimuval ÜRO veekümnendi konverentsil ambitsioonikaid tulemusi, ning sillutab teed ülemaailmsele plastikokkuleppele.

Käesolev aruanne tähistab punkti, millest lähtuvad „**puhtama õhu, vee ja mulla saavutamise viisid Euroopas**“. Tõendid on veenvad, nagu on ka probleemid ja võimalused. Saastetase väheneb üldiselt mitmes saastevaldkonnas, näiteks õhusaaste või pestitsiidireostuse puhul. Muud saasteprobleemid samal ajal püsivad ning näiteks mürareostuse, toitainetega saastumise või olmejäätmete tekke suundumused on viimastel aastatel üsna stabiilsed. 2030. aasta nullsaaste eesmärkide saavutamine ei ole nende puhul tagatud. Seega **tuleb rohe- ja digipööret kiirendada**, et EL saaks need 2030. aasta eesmärgid saavutada. Komisjon on omalt poolt 2021.–2024. aastaks välja kuulutatud 33 meetet ellu viinud või neis edusamme teinud⁷⁵.

Selleks et nullsaaste saavutamine muutuks üha realistlikumaks, on praegu vaja eelkõige järgmist:

1. **kaasseadusandjate kokkulepe peamiste seadusandlike ettepanekute suhtes;**
2. **oluliste ELi õigusaktide tõhusam rakendamine** kohalikul, riiklikul ja piiriülesel tasandil⁷⁶ ning
3. **ülemaailmsete algatuste edendamine, toetades kolmandaid riike nende jõupingutustes.**

Lisaks on aruandes toodud esile mitmesugused puudused, näiteks vajadus värskemaid kättesaadavaid andmeid paremini jagada ja kasutada. Komisjon kõrvaldab koostöös Euroopa Keskkonnaametiga (EEA) teadmistes ja andmetes (nt pinnasereostuse kohta) tuvastatud lüngad, et esitada 2024. aastaks veelgi põhjalikum aruanne.

5. JÄRGMISED SAMMUD

Käesolev esimene nullsaaste seire- ja väljavaatearuanne on lähtepunkt, millele tuginedes saab jälgida ELi nullsaaste eesmärgi saavutamisel tehtavaid edusamme. See annab hõlpsasti kättesaadavaid tõendeid koondades esimese kogu ELi hõlmava lõimitud kõrgetasemelise ülevaate ohtudest, mis tulenevad saastest ja selle allikatest. Aruanne annab panuse Euroopa rohelise kokkuleppe ja kaheksanda keskkonnavalase tegevusprogrammi esimesse eduaruandesse, mis peaks valmima 2023. aasta lõpuks. Selle saastet käsitlevates jaotistes on esitatud üksikasjalik teave, näiteks õhu-, vee-, mere- ja keemilise saaste ning mürareostuse kohta. Samuti on selles esile toodud mitmesugused puudused, mis tuleb 2024. aastaks sihipäraselt kõrvaldada.

⁷⁵ Vt nullsaaste [meetmete jälgimise vahend](#).

⁷⁶ Komisjon toetab tehnilise toe instrumendi (määrus (EL) 2021/240) kaudu liikmesriike taotluse korral reformide kavandamisel ja rakendamisel mitmesugustes poliitikavaldkondades, sealhulgas võitlemisel õhusaaste ning pinnase- ja veereostuse vastu, samuti elurikkuse kadumise vastu, ja ringmajandusele ülemineku toetamisel.

Eelkõige on aruandes rõhutatud, et mõnes valdkonnas, näiteks pinnasereostuse ja tähelepanu vajavate uute probleemide puhul, esineb endiselt olulisi lünki teadmistes ja andmetes. ELi Maa seire süsteemi Copernicus pakutavatel kosmoseandmetel, -teenustel ja -rakendustel on märkimisväärne potentsiaal andmelünkade kõrvaldamisel. Järgmiste aruannete väljaandmist toetavad ka käimasolev ja kavandatav teadus- ja innovatsioonitegevus⁷⁷. Täiustamist vajavad ka sellised valdkonnad nagu andmete kättesaadavus ja õigeaegsus ning saastealaste teadmiste haldamise tõhusus ja tulemuslikkus (nt aruandluse ühtlustamise, kodanikuteaduse edendamise ja digivahendite parema kasutamise kaudu). Paljud algatused on juba käivitatud või kavandatud, näiteks lähenemisviisi „üks aine, üks hindamine“⁷⁸ või veesaasteainete nimekirja käsitlevate hiljutiste ettepanekute⁷⁹ raames.

Komisjon ja EEA näitavad eeskujuna ning tagavad, et nullsaaste seire- ja väljavaateraamistiku ulatus, kvaliteet, õigeaegsus ja usaldusvärsus saavutavad iga aruandega üha kõrgema taseme⁸⁰. Lisaks sellele teevad Euroopa Kemikaaliamet ja EEA koostööd, et töötada välja kemikaalide erinäitajate raamistik, mida järgmises aruandes arvesse võetakse.

Erilisi jõupingutusi tehakse ka saaste mõju kajastamise ja visualiseerimise edasiseks parandamiseks, sealhulgas kombineerides ja koondades erinevaid tõendeid, et teabeedastusalast tööd paremini toetada. Peale selle suurendatakse poliitikakujundamise paremaks toetamiseks õhu, vee ja mere ning eelkõige mulla väljavaadete alast suutlikkust.

Need jõupingutused aitavad ka toetada nullsaaste tegevuskava üheksat juhtalगतust, sest parem seire ja väljavaade aitavad kindlaks teha tervisealast ebavõrdsust, parandavad arusaamist toodetest ja hoonetest tuleneva saaste ulatusest ning võimaldavad kasutada saaste seireks paremini digilahendusi. Nullsaaste usaldusväärne seire ja väljavaade annavad ühtlasi panuse saaste ülemaailmsesse hindamisse, sest need võimaldavad keskenduda konkreetsetele linnadele ja piirkondadele, et määrata kindlaks nende edusammud nullsaaste saavutamisel.

Komisjon kutsub ELi institutsioone, liikmesriike, ettevõtjaid, vabaühendusi, akadeemilisi ringkondi ja muid sidusrühmi üles andma selle esimese nullsaaste seire- ja väljavaatearuande kohta tagasisidet⁸¹. Komisjon kasutab ka Regioonide Komiteega koostöös loodud nullsaaste sidusrühmade platvormi, et aidata 2024. aastal koostada teist nullsaaste seire- ja väljavaatearuannet.

---

⁷⁷ Vt näited [programmi „Horisont“ aruandes](#).

⁷⁸ Komisjonil on kavas kemikaale käsitleva teabe liikumist asjaomastesse ELi ametitesse ühtlustada ja teha see kättesaadavaks korduskasutamiseks, sealhulgas näitajate raamistiku jaoks (vt „[Avaldage arvamust!](#)“).

⁷⁹ COM(2022) 540.

⁸⁰ Vt üksikasjalikum teave dokumendis [SWD\(2021\) 141](#).

⁸¹ Huvitatud isikud saavad ka pidada ühendust programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ asjaomaste käimasolevate projektidega, mis on struktureeritud eespool nimetatud aruandes esitatud üheksa juhtalगतuse ümber, et uued teadmised ja tulemused aitaksid lahendada kodanikel, ametiasutustel ja tööstusel esinevaid probleeme.

Järgmises aruande tehakse kokkuvõtte esialgsetest edusammudest ja esitatakse perspektiiv 2030. aasta nullsaaste eesmärkide saavutamiseks kooskõlas 2050. aasta nullsaaste visiooniga ning antakse seega panus kaheksanda keskkonnaprogrammi seireraamistiku vahehindamisse, mis peaks valmima 2024. aastal.